

**GAZETELARDA KELITIRILGAN HIKMATLI SO'ZLARNING MA'NOSI,
TARBIYAVIY JIHATLARI VA INGLIZ TILIDAGI TASNIFI**

Adiba Kasimova

Samarqand davlat chet tillar instituti

Tarjima nazariyasi va amaliyoti kafedrası dotsenti

Nozima Muladjanova

Samarqand davlat chet tillari instituti

Ingliz filologiyasi va tarjimashunoslik fakulteti talabasi

Salomova Pokiza

Samarqand davlat chet tillari instituti

Ingliz filologiyasi va tarjimashunoslik fakulteti talabasi

e-mail: atabayev.u3@gmail.com

Annotatsiya. *Ushbu maqolada gazetalarda donolarning keltirgan hikmatlaridan parchalar keltirilgan bo'lib, ularning mazmun mohiyati keltirib o'tilgan va yosh avlodga tarbiyaviy jihatlari sanab o'tilgan.*

Kalit so'zlar: *Donishmandlar, hikmatlar, yaxshi amallar, dushman, yolg'on, tuxmat.*

Mustaqil vatanimizda milliy o'zlikni tiklashda alohida e'tibor berilmoqda. Zero bizning yurt ajdodlarning tarixda ko'rsatgan buyuk xizmatlarini xolis o'rganish va targ'ib etish alohida ahamiyat kasb etadi. Sovet davridagi qiyinchiliklar ajdodlarimizning erkin fikrlashi va o'z bilimlarini mustaqil bayon etishiga imkon bo'lmagan. Mustaqillikka erishgandan so'ng ajdodlarimizning madaniy me'roslari, hikmatli so'zlari, qimmatli asarlari qayta tiklangan va ular xalq orasiga targ'ib etilgan. O'sha paytdagi Rumi, Alisher Navoiy, Maxmud Usmon, Suqrot kabi mutafakkirlarning hikmatli so'zlari ham xalqimiz orasida tez tarqalgan va ko'p esga olinadi. Bu hikmatlar xalqimizning madaniy boyliklari hisoblanadi.

“Natija shuki olam bir tog'ga o'xshaydi, yaxshi yoki yomon so'zingni aksi o'zingga faqat o'zingga qaytadi. Men yaxshi gap eshitgan edim. Tog' yomon javob qaytardi deya olmaysan, bu imkonsiz, chunki tog'da bulbul sayrasa aks sado bo'lib, hech qachon eshak yoki qarg'aning ovozi qaytmaydi. Aks sado eshak ovozi esa, demak bilgingi bu yoqda hangragan ham eshakdir”[4]. Rumi aytgan bu hikmatda juda chuqur ma'no yashiringan bo'lib, har bir inson qilgan yaxshi amallari ham, yomon amallari ham vaqti kelib o'ziga qaytishiligi bayon etilgan. Bu dunyoda yomon amallar qilib hech qachon yaxshilik kutmaslikni tavsif etilgan. Qilgan, gapirgan har bir harakatlarimiz uchun ham o'ziga yarasha javobi borligini shu hikmatdan bilib olish mumkin. Ushbu hikmatda dunyoni bir tog'ga o'xshatgan chunki, bu dunyoda bajargan, aytgan harakatlarimiz, so'zlarimiz, xuddi aks-sado kabi yana o'zimizga qaytib kelishiga o'xshatilgan. Yaxshi qilgan harakatlarimiz bulbulning ovozigacha, yomonlari esa eshakning hangrashiga o'xshatilgan. Insonga o'zgalar yomon munosabatda yomon amallarda bo'yaptimi demak, kishi xatoni o'zidan qidirishi lozim.

Chunki qilgan yomonliklari o'ziga qaytayotgan bo'ladi. Dono xalqimiz ham dunyoga ta'rif berishda bejizga "Qaytar dunyo", "Oldin 40 yilda qaytgan bo'lsa, hozir 40 daqiqada qaytadi", "Birovni qarg'asang o'zingga urar", "Quduqqa tupurma undan qaytib icharing bor"[1] degan naql va maqollari bejizga aytilmagan. "Dunyo aylanuvchi charxpalak" deydilar, "Qaytar dunyo" deydilar. Xoh yaxshilik qilgin, xoh yomonlik bo'lsin albatta qaytadi. Demak o'zingga nimaniki qaytishini xohlasang shuni qil. The World as a Mountain: The world is like a mountain; the echo of your words, good or bad, returns only to you. I heard a good word spoken. You cannot say the mountain returned a bad response; this is impossible, for if a nightingale sings on the mountain, its song echoes back, but never the sound of a donkey or a crow. If the echo is of a donkey, you know there is a donkey braying nearby[9].

"Kimki yolg'on so'zni birovga to'nkagay o'zi qora yuzini yog'ga bulaydi. Ozigina yolg'on ham ulug' gunohdir, ozgina zahar ham halok qiluvchidir"[5] buyuk mutafakkir shoir Alisher Navoiyning bu ma'noli so'zlaridan ham juda ko'p narsani anglashimiz mumkin. Yolg'on odamni adolatdan qaytaradi, zulm esa yolg'on guvohlik berish, omonatga xiyonat qilish. Yolg'on so'z hattoki insonni umriga ham zavol bo'lishi mumkin xuddi zaxar kabi. Shunday odamlar borki, ularning tabiati yolg'on xabar tarqatish, go'yo ularga bu vazifa yuklangandek, yolg'on xabar tarqatishdan to'xtay olmaydilar. Lies: Whoever casts a lie upon another, anoints his own dark face with oil. Even a small lie is a great sin, just as a little poison is deadly[10].

"Og'zingga qon to'lsa ham dushman oldida tupurma" buyuk bobokalonimiz, sarkarda Amir Temur ham shunday hikmatli so'zni bayon etgan [6]. Ushbu purma'no hikmatli so'zdan shuni bilib olishimiz mumkinki dushmanga xech qachon sir boy bermaslik, qanday holatda bo'lishimizdan qat'iy nazar tiz cho'kmasligimiz kerakligi haqida aytilgan. Hech qachon g'ururimizni poymon etilishiga yo'l qo'ymasligimiz kerak. Chunki dushman bu insonni doimo halokatga olib keluvchi hisoblanadi. Ushbu hikmatning yana bir ma'nosi hech kimga sir boy bermaslikdir. Sir boy bermaslik bizni nariroqda ushlab turadi va bizni muhofaza etadi. Bu bizni yashirib turuvchi pardadir[2]. Amir Temur: Our great ancestor, the commander Amir Temur said, "Even if your mouth is filled with blood, do not spit on your enemy[9]."

"Nimaiki qonuniy bo'lsa o'sha adolatdandir"[7]. Bu fikrni nafaqat Suqrot balki Genri Bicherd ham "Qonun qonun bo'lgani uchun emas, unda adolat mujassam bo'lgani uchun qadrli"[3] degan hikmatlaridan ham adolatni qanchalik kuchli tushuncha ekanligini bilib olishimiz mumkin. Adolat tushunchasi juda chuqur ma'noga ega hisoblanadi, ayniqsa bu davlat rahbarlarida mujassam bo'lishi lozim. Adolat bu har bir insonga teng, bir xil munosabatda bo'lishdir. Suqrotning bu fikrida adolat haqida shunday tushunchalar berilgan. Justice: Whatever is lawful is just[10].

"So'z ta'sir qilmagan odamga kaltak ham o'tmaydi"[8] Suqrot aytgan bu hikmatda inson haqida ta'riflangan bo'lib, hech qanday gap ta'sir qilmasligi haqida bayon etilgan. Shunday insonlar borki ularga bir sozni hatto urib urushib ham uqtirib bo'lmasligi tafsiflangan. Ba'zi

bir insonlar doimo o'zlarini haq deb bilishadi va o'zgalarga behurmatlik qilishadi, o'zgalarning fikri ham, u insonga bildirayotgan his tuyg'ulari ham bekor ekanligi shu hikmatda ochib berilgan.

Maxmud Usmon ham “Shayton hech qachon oldingizga xunuk basharali va ikki shoxli bo'lib kelmaydi. Shayton oldingizga siz xar doim orzu qilgan lazmatli narsalar suratida keladi”[4] deb bejizga aytmagan. Chunki inson doimo nafsini tiyib yurishi, nafsini deb har yomon ishga qo'l urmasligi kerak. Nafs insonni halokatga yetaklovchi tuyg'ulardandir. Bu hikmatda nafs haqida bayon etilgan. Nafs yaxshiy arslon kabidir. Uni yengish shaytonni yengish bilan barobar.

Analysis/Possible Categories Tentative:

Many of these sayings fall into the category of proverbs or wise sayings because they offer guidance on behavior and social interaction. The first one, particularly, uses a metaphor “the mountain” to illustrate the law of karma or the ripple effect of actions. Some might also be considered aphorisms “brief, pointed statements of truth”.

Important Considerations for Translation:

* Figurative language: Translating idioms and metaphors requires careful attention to ensure the meaning isn't lost or misrepresented.

* Cultural context: The original language and culture greatly influence the nuances of the sayings.

* Tone: The tone of the original “which might be poetic or didactic” may not translate perfectly into another language[10].

Ajdodlarimiz aytgan ushbu hikmatli so'zlarda xalqimizni tarbiyaga chorlash, ularga yaxshi va yomonni ajratish, nafslariga qul bo'lmaslik haqida bilib olishimiz mumkin. Bu hikmatlarga har bir inson amal qilsa, ma'naviy yetuk bo'lib rivojlanadi. Chunki bu hikmatlarda faqat yaxshilikka undovchi gaplar bayon etilgan.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Ergashev O.D. Hikmatli so'zlar tasnifi. “Xalq so'zi” gazetasi, N_213, 15.17, 21-Mart 2024
2. Marupov U.N. Oltin hikmatlar. “O'zbekiston ovozi” gazetasi, N_24, 12.30, Yanvar 2024
3. Olimov M.N. Boy millatning hikmatlari. “O'zbekiston adabiyoti va san'ati”, N_59, 10.50, 12-Iyul 2023
4. Abdullayev K.V. Boy merosimiz. “Hurriyat”, N_76, 15.00, 15-Avgust 2024
5. Xalomov Sh.M. Ajdodlarimiz qoldirgan boyliklar. “Ishonch”, N_ 21, 11.30, Yanvar 2022
6. Kasimova A.N. Must know skills to translate newspaper articles 281-287pages.
7. Kasimova A.N. Translation methods and techniques of publicistic materials.

8. Холиков, Б. (2024). Образы пери (феи) и дэв (бесов) в циклах узбекского эпоса “Гороглы”. Зарубежная лингвистика и лингводидактика, 2(5), 171-175.
9. Бушуй, А. М., & Яхшиев, А. А. (1984). Библиографический указатель по общему и прикладному языкознанию. Диалог и монолог. Самарканд: СамГУ.
10. Ubaydullaeva, S., Umurova, G., Botirova, S., Yakhshiev, A., Mavlyanova, U., Nazirova, S., ... & Kim, O. (2024). Modular Web-based Learning Model to Address Underdeveloped ICT Infrastructure for Smart E-learning Education System. Journal of Internet Services and Information Security, 14(4), 450-461.
11. АНОРҚУЛОВ, С. И. (2019). FEATURES OF THE STRUCTURE OF THE TOPONYMS OF GERMAN AND UZBEK LANGUAGES. Иностранные языки в Узбекистане, (1), 171-178.
12. Яхшиев, А. (2024, October). Особенности профессионального диалога. In Conference Proceedings: Fostering Your Research Spirit (pp. 474-478).